נאה דורש

פנינים ממיטב המגידים בהוצאת "יפה נוף"

הַלְמוּד לְדוֹרוֹת מֵהַנְהָגַת יַעֲקֹב עִם עֵשָׂו

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֵשָׂו אָחִיו (לב, ד)

כָּתַב הָרַמְבַּ"ן: "נִכְתְּבָה הַפָּרָשָׁה הַזֹּאת לְהוֹדִיעַ, כִּי הִצִּיל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עַבְדּוֹ וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ, וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיַּצִּילֵהוּ. וּלְלַמְּדֵנוּ עוֹד, שֶׁהוּא לֹא בָּטַח בְּצִדְקָתוֹ וְהִשְׁתַּדֵּל בְּהַצָּלָה בְּכָל יְכָלְתּוֹ.

"וְיֵשׁ בָּהּ עוֹד רֶמֶז לִדּוֹרוֹת, כִּי כָּל אֲשֶׁר אֵרַע לְאָבִינוּ עִם עֵשָׂו אָחִיו - יֶאֱרַע לָנוּ תָּמִיד עִם בְּנֵי עֵשָׂו, וְרָאוּי לָנוּ לְאָחֹז בְּדַרְכּוֹ שֶׁל צַדִּיק, שֶׁנִּזְמִין עַצְמֵנוּ לִשְׁלֹשֶׁת הַדְּבָרִים שֶׁהִזְמִין הוּא אֶת עַצְמוֹ, לִתְפִלָּה וּלְדוֹרוֹן וּלְהַצָּלָה בְּדֶרֶךְ מִלְחָמָה, לִבְרֹחַ וּלְהִנָּצֵל, וּכְבָר רָאוּ רַבּוֹתֵינוּ הָרֶמֶז הַזֶּה מִן הַפָּרָשָׁה הַזֹּאת כַּאֲשֶׁר אַזְכִּיר".

כָּל מַעֲשָׂיו שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה הָיוּ מְכֻוָּנִים וּמְתֻכָּנִים כְּנֶגֶד הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים, "עַד אֲשֶׁר אָבֹא אֶל אֲדֹנִי שֵׂעִירָה" - עַד סוֹף הַגָּלוּת, כְּדֵי שֶׁנֵּדַע "לֶאֱחֹז בְּדַרְכּוֹ שֶׁל צַדִּיק" וְלַעֲשׂוֹת כְּמַעֲשָׂיו.

בְּהֶמְשֵׁךְ דִּבְּרָיו מֵבִיא הָרַמְבַּ"ן אֶת דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ, וְכָךְ כָּתַב: "וְרַבּוֹתֵינוּ רָאוּ עוֹד בָּזֶה עֵצָה, אָמְרוּ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה עח, טו): 'רַבִּי יַנַּאי כַּד הֲוָה סָלִיק לְמַלְכוּתָא הֲוָה מִסְתַּכֵּל בְּהָדָא פָּרָשְׁתָא וְלָא הֲוָה נָסֵיב עִמֵּיהּ רוֹמָאִין, חַד זְמַן לָא אִיסְתַּכַּל בָּהּ וְנָסֵיב עִמֵּיהּ רוֹמָאִין, וְלֹא הִגִּיעוּ לְעֵכּוֹ עַד שֶׁמָּכַר פִּינָס שֶׁלּוֹ'. מִפְּנֵי שֶׁהָיְתָה קְבָלָה בְּיָדָם שֶׁזּוֹ פָּרָשַׁת גְּלוּת. כְּשֶׁהָיָה בָּא בְּרוֹמָא, בַּחֲצַר מַלְכֵי אֱדוֹם, עַל עִסְקֵי הַצְּבוּר, הָיָה מִסְתַּכֵּל בְּפָרָשָׁה זוֹ, לְלֶכֶת אַחֲרֵי עֵצַת הַזָּקֵן הֶחָכָם, כִּי מִמֶּנּוּ יִרְאוּ הַדּוֹרוֹת וְכֵן יַעֲשׂוּ".

יַעֲקֹב אָבִינוּ סָלַל אֶת הַדֶּרֶךְ לְכָל הַגָּלְיוֹת, וּגְדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַדּוֹרוֹת לָמְדוּ מִכָּאן כֵּיצַד לִנְהֹג עִם אוֹיְבֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים לְהָצִיק לָהֶם וּלְהָצֵר צַעֲדֵיהֶם.

לְפָנֵינוּ כַּמָּה מַעֲשִׂים אוֹדוֹת הַנְּהָגוֹת שֶׁנִּלְמְדוּ עַל יְדֵי גְּדוֹלֵי הַדּוֹרוֹת מִפָּרָשָׁה זוֹ.

*

בְּתִקּוּפַת ה"חָפֵץ חַיִּים" זַצ"ל גָּזַר פַּעַם מוֹשֵׁל הַמְּדִינָה גְּזֵרָה קָשָׁה עַל אַחַת הַקְּהִלּוֹת הַיְּהוּדִיּוֹת. מָה עוֹשִׂים? נוֹתְנִים שֹׁחַד. אָסְפוּ כֶּסֶף מִכָּל בְּנֵי הַקְּהִלָּה וְהֵבִיאוּ לְ"חָפֵץ חַיִּים" שֶׁיֵּלֵךְ לַמּוֹשֵׁל, יִמְסֹר לוֹ אֶת הַכֶּסֶף וְיַשְׁדְּלוֹ לְבַטֵּל אֶת הַגְּזֵרָה.

הִבִּיט ה"חָפֵץ חַיִּים" בַּסְּכוּם שֶׁבְּיָדוֹ וְאָמַר: "זֶה כֶּסֶף קָטָן. לַמּוֹשֵׁל צְרִיכִים לָתֵת כֶּסֶף גָּדוֹל!"... וּמִנַּיִן לָמַד זֹאת? מִיַּעֲקֹב אָבִינוּ שֶׁאָמַר לִשְׁלוּחָיו: "וֹרְוַח תָּשִׂימוּ בֵּין עֵדֶר וּבֵין עֵדֶר" וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י: "עֵדֶר לִפְנֵי חֲבֵרוֹ מִלֹּא עַיִן, כְּדֵי לְהַשְׁבִּיעַ עֵינוֹ שֶׁל רָשָׁע עַל רִבּוּי הַדּוֹרוֹן". הָרְשָׁעִים הַלָּלוּ צְרִיכִים לִרְאוֹת מוּל הָעֵינַיִם עוֹד כֶּסֶף וְעוֹד כֶּסֶף!... הֵם אֵינָם מִסְתַּפְּקִים בְּמוּעָט...

פַּעַם אַחַת בָּאוּ פַּרְנָסֵי הַקָּהָל אֶל ה"חָפֵץ חַיִּים" וְקִבְּלוּ לְפָנָיו: "נִסִּינוּ לָתֵת לַמּוֹשֵׁל שֹׁחַד וּבְשׁוּם אֹפֶן הוּא לֹא מוּכָן לְקַבֵּל, וְאִם הוּא לֹא מְקַבֵּל זוֹ בְּעָיָה רְצִינִית כִּי אֶת הַגְּזֵרָה הוּא בְּוַדַּאי לֹא יְבַטֵּל. מָה עוֹשִׂים?"

שָׁאַל אוֹתָם ה"חָפֵץ חַיִּים": "'וַיִּפְצַר בּוֹ' עֲשִׂיתֶם? אֵצֶל יַעֲקֹב כָּתוּב 'וַיִּפְצַר בּוֹ' וּלְבַסּוֹף 'וַיִּקַּח'. תַּעֲשׂוּ כֵּן גַּם אַתֶּם - וְגַם הָרָשָׁע הַזֶּה יִקַּח לְבַסּוֹף"...

*

עַל הָרַב מִפּוֹנִיבֵ'ז' זַצ"ל מְסַפְּרִים שֶׁהָיָה פַּעַם בַּאֲמֶרִיקָה וְנִקְלַע לָרֶכֶבֶת הַתַּחְתִּית בְּשָׁעַת לַיְלָה מְאֻחֶרֶת. הִבִּיט סְבִיבוֹ וּלְפֶתַע הִבְחִין כִּי בַּקָּרוֹן נִשְׁאֲרוּ רַק שְׁחוֹרִים [כּוּשִׁים].

אוֹי אַ בְּרָאךְ. כְּלָם שְׁחוֹרִים! וְזֹאת עֲלֵיכֶם לָדַעַת, כִּי שָׁם, בַּאֲמֶרִיקָה, הַשְּׁחוֹרִים הֵם כְּמוֹ הָעֲרָבִים כָּאן, בְּעֶרֶךְ. הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶם שֶׁכֻּלָּנָם לְהַזִּיק... אֲצָלָם, לְהֶרֹג יְהוּדִי זוֹ לֹא עֲבֵרָה גְּדוֹלָה... בְּקִיצּוּר, הוּא רוֹאֶה אֶת עַצְמוֹ, יְהוּדִי בּוֹדֵד, מֻקָּף בַּחֲבוּרַת שְׁחוֹרִים הַנִּרְאִים שֶׁפְּנֵיהֶם הַקְּשׁוּחוֹת אֵינָן מְבַשְּׂרוֹת טוֹבוֹת, וְשָׁם לֵב שֶׁהֵם קוֹרְצִים עַיִן אֶחָד לַשֵּׁנִי...

נִגַּשׁ אֲלֵיהֶם, הוֹצִיא מֵהַכִּיס פִּסַּת נְיָר, עָלֶיהָ רְשׁוּמָה כְּתֻבַת וְאָמַר: "אֶקְסְיוּ מִי [סִלְחוּ לִי], אוּלַי אַתֶּם יְכוֹלִים לוֹמַר לִי בְּאֵיזוֹ תַּחֲנָה עָלַי לָרֶדֶת?

"אוֹה בְּוַדַּאי", אָמְרוּ הַכּוּשִׁים, "עָלֶיךָ לָרֶדֶת בַּתַּחֲנָה הַקְּרוֹבָה. אַל דְּאָגָה, אֲנַחְנוּ נַרְאֶה לְךָ אֶת הַכְּתֹבֶת", וּבְעוֹדָם מְדַבְּרִים נָעֲמְדוּ כֻּלָּם לְיַד הַדֶּלֶת שֶׁל הָרַכֶּבֶת. בָּרֵגַע שֶׁהָרַכֶּבֶת נֶעֱצְרָה, פָּנָה אֲלֵיהֶם הָרַב וְאָמַר: "בְּבַקָּשָׁה, תֵּרְדוּ קֹדֶם..." כִּבֵּד אוֹתָם לָרֶדֶת לְפָנָיו.

אֵין זְמַן, כֻּלָּם יָרְדוּ בְּזְרִיזוּת.

וְאָז לְפֶתַע קָרָא הָרַב: "אוֹי, שָׁכַחְתִּי אֶת הַמִּזְוָדָה..." בֵּינְתַיִם הַדֶּלֶת נִסְגְּרָה וְהַכּוּשִׁים נִשְׁאֲרוּ כֻּלָּם בַּחוּץ. הָרַב הִתְיַשֵּׁב בַּחֲזָרָה בִּמְקוֹמוֹ וְהֶמְשִׁיךְ בְּנְסִיעָה עַד לְמָחוֹז חֶפְצוֹ.

לְאַחַר מִכֵּן שָׁאֲלוּ אֶת הָרַב זַצ"ל מֵהֵיכָן לָקַח אֶת הָרַעְיוֹן הַזֶּה, וְהוּא עָנָה: "לָמַדְתִּי זֹאת מִיַּעֲקֹב שֶׁאָמַר לְעֵשָׂו: 'יַעֲבָר נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ', הוּא כִּבֵּד אוֹתוֹ - בְּבַקָּשָׁה, לֵךְ לְפָנַי"...

*

הַנְּצִי"ב מִוולוֹז'ין זַצ"ל הִגִּיעַ פַּעַם הַבַּיְתָה, וְרַבִּי חַיִּים מִבְּרִיסְק זַצ"ל, נָכְדּוֹ, שָׁלְמִים גַּם שִׁמֵּשׁ כְּרֹאשׁ יְשִׁיבָה בְּוולוֹז'ין, הִבְחִין שֶׁפָּנָיו שֶׁל סָבוֹ עֲגוּמוֹת.

שָׁאַל אוֹתוֹ: "זַיידע, מַה קָּרָה?"

סִפֵּר הַנְּצִי"ב: "רוֹצִים לִסְגֹּר אֶת הַמְּקִוֶה. אָמְנָם זוֹ לֹא הַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁזּוֹמְמִים לַעֲשׂוֹת זֹאת, אֶלָּא שֶׁבַּפְּעָמִים הַקּוֹדְמוֹת נָתְנוּ שֹׁחַד לְמוֹשֵׁל וְהַכֹּל הָיָה בְּסֵדֶר, אֲבָל עַתָּה הִגִּיעַ מוֹשֵׁל חָדָשׁ וְהוּא לֹא מוּכָן לְקַחַת כֶּסֶף, אַ בְּרָאךְ!"

אָמַר לוֹ רַבִּי חַיִּים: "תֵּן לִי אֶת הַכֶּסֶף, אֲנִי כְּבָר אַכְנִיס לוֹ אוֹתוֹ".

"לֹא תּוּכַל", אָמַר הַנְּצִי"ב, "נִסִּיתִי וְהוּא לֹא לוֹקֵחַ", אֲבָל רַבִּי חַיִּים בְּשֶׁלּוֹ: "אֲנִי אַצְלִיחַ לְשַׁחֵד אֶת הַמּוֹשֵׁל וּלְבַטֵּל אֶת הַגְּזֵרָה!"

אַחֲרֵי שִׁכְנּוּעִים הִסְכִּים הַנְּצִי"ב וְנָתַן לְרַבִּי חַיִּים אֶת הַכֶּסֶף.

רַבִּי חַיִּים זַצ"ל הָיָה חַכְמָא דִּיהוּדָאֵי. הַמַּעֲשֶׂה הִתְרַחֵשׁ בְּתִקּוּפַת הַקַּיִץ. הָלַךְ רַבִּי חַיִּים לָאָרוֹן בּוֹ מְאֻכְסָנִים בִּגְדֵי הַחֹרֶף, הוֹצִיא אֶת הַקּוּשְׁשֹׁמֶע [כּוֹבַע הַפַּרְוָה] הַגָּדוֹל וְהָרָחָב, וְאֶת הַמַּגָּפַיִם, לָבַשׁ הַכֹּל וְקָבַע הָלַךְ לְבֵית הַמּוֹשֵׁל.

דָּפַק בַּדֶּלֶת. הַמְּמֻנֶּה פּוֹתֵחַ אֶת הַדֶּלֶת וְרוֹאֶה לְפָנָיו בְּרִיָּה מְשֻׁנָּה, עִם קוּשְׁשֹׁמֶע וּמַגָּפַיִם בְּאֶמְצַע הַקַּיִץ... "כֵּן, מָה אַתָּה רוֹצֶה?"

"אֲנִי נֶכֶד שֶׁל הָרַב, הוּא שָׁלַח אוֹתִי בִּשְׁלִיחוּת חֲשׁוּבָה לַמּוֹשֵׁל".

"הַמְתֵּן רֶגַע".

נִגַּשׁ הַמְּמֻנֶּה אֶל הַמּוֹשֵׁל וְאָמַר: "יֵשׁ כָּאן אַבְרֵךְ הַסּוֹעֵן כִּי הוּא נֶכֶד שֶׁל הָרַב, וְהָרַב שָׁלַח אוֹתוֹ".

"בְּסֵדֶר, שֶׁיִּכָּנֵס".

כְּשֶׁנִּכְנַס, הִבִּיט בּוֹ הַמּוֹשֵׁל בְּתַדְהֵמָה. "רֶגַע אֶחָד", אָמַר, "לְפָנַי שֶׁאַתָּה מְדַבֵּר בִּרְצוֹנִי לְהָבִין מַשֶּׁהוּ. בַּחוּץ חַם וְאַתָּה לָבוּשׁ בִּגְדֵי חֹרֶף כְּבֵדִים. מַדּוּעַ?"

"אֲנִי אַסְבִּיר לְךָ", אָמַר רַבִּי חַיִּים, "אִמִּי הִגִּיעָה אֵלַי בַּחֲלוֹם וְאָמְרָה שֶׁהַיּוֹם יֵרֵד שֶׁלֶג וְיִהְיֶה כְּפוֹר, כְּמוֹ בְּשִׁיא הַחֹרֶף הָרוּסִי. אֵינֶנִּי מְחֻפַּשׂ לְעַצְמִי צָרוֹת, לֹא רָצִיתִי לְהִצְטַנֵּן וְלָכֵן הִתְלַבַּשְׁתִּי כָּרָאוּי לְמֶזֶג אֲוִיר סוֹעֵר שֶׁכָּזֶה, לִהְיוֹת בָּטוּחַ שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה בְּסֵדֶר"...

הַמּוֹשֵׁל פָּרַץ בִּצְחוֹק. "אִמָּא שֶׁלְּךָ הִגִּיעָה בַּחֲלוֹם... תַּגִּיד לִי, אַתָּה בָּאֱמֶת מַאֲמִין בַּחֲלוֹמוֹת?"

"כֵּן, אֲדוֹנִי הַמּוֹשֵׁל. אַל לְךָ לִצְחוֹק מֵהַחֲלוֹמוֹת שֶׁל אִמָּא שֶׁלִּי. זוֹ לֹא פַּעַם רִאשׁוֹנָה שֶׁהִיא אוֹמֶרֶת לִי דְּבָרִים וְהֵם מִתְקַיְּמִים,

וְאִם הִיא אוֹמֶרֶת שֶׁיִּהְיֶה שֶׁלִּי - אֲנִי מַאֲמִין לָהּ שֶׁיִּהְיֶה שֶׁלִּי!"
- "אָה, יִהְיֶה שֶׁלִּי?"
"כֵּן, וַאֲנִי מוּכָן לְהִתְעָרֵב עַל כָּךְ", אָמַר רַבִּי חַיִּים.
"עַל כַּמָּה?"
"עַל כָּךְ וְכָךְ", וְכָאן נָקַט רַבִּי חַיִּים בִּסְכוּם גָּבוֹהַּ - הַסְּכוּם שֶׁהֻקְצַב לְדְמֵי הַשִּׁחַד לִבְשׁוּל גְּזֵרַת הַמַּקְוֶה.
"טוֹב, בְּסֵדֶר", הִסְכִּים הַמּוֹשֵׁל, "בֹּא וְנִרְאֶה עַד הַלַּיְלָה מַה יִּהְיֶה".
כַּמּוּבָן שֶׁעַד הָעֶרֶב לֹא אֵרַע מְאוּמָה. לֹא שֶׁלֶג, לֹא גֶּשֶׁם וְלֹא כְּפוֹר.
בַּלַּיְלָה הִגִּיעַ רַבִּי חַיִּים עִם הַכֶּסֶף לְבֵית הַמּוֹשֵׁל.
"אַתָּה רוֹאֶה?" סָנַט בּוֹ הַמּוֹשֵׁל, "אָמַרְתִּי לְךָ שֶׁלֹּא יִהְיֶה שֶׁלֶג!"
אָמַר לוֹ רַבִּי חַיִּים: "מָה אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שֶׁהַחֲלוֹם שֶׁל אִמִּי לֹא הִתְקַיֵּם. הִפְסַדְתִּי בַּהִתְעָרְבוּת, הֵא לְךָ הַכֶּסֶף".
אוּלָם לִפְנֵי שֶׁיָּצָא מֵהַחֶדֶר, לָחַשׁ לְכְוִוּן הַמּוֹשֵׁל: "אֲבָל בְּעִנְיַן הַמִּקְוֶה - יִהְיֶה בְּסֵדֶר, הֲלֹא כֵן?"
"כֵּן כֵּן, הַמִּקְוֶה יִהְיֶה בְּסֵדֶר" אָמַר הַמּוֹשֵׁל, וְכָךְ הוּסְרָה הַגְּזֵרָה שֶׁרִחֲפָה מֵעַל רֹאשָׁם שֶׁל יְהוּדֵי הַמָּקוֹם.

(רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל - יחי ראובן)

הַמַּתְכּוֹן לַעֲשִׁירוּת - מָמוֹן כָּשֵׁר

וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר (לב, ו)

סִפֵּר לִי רֹאשׁ כּוֹלֵל חָשׁוּב סִפּוּר מַדְהִים: יֵשׁ גְּבִיר גָּדוֹל מְאֹד, חָסִיד גּוּר, גֶּר בְּבֶּלְגְיָה, בְּאַנְטְוֶרְפֶּן, אַחַד הַתּוֹמְכִים הַגְּדוֹלִים בְּיוֹתֵר שֶׁל מוֹסְדוֹת גּוּר, וְעוֹד הַרְבֵּה מוֹסָדוֹת צְדָקָה אֲחֵרִים.
רֹאשׁ הַכּוֹלֵל הָיָה נוֹסֵעַ אֵלָיו לֶאֱסֹף כֶּסֶף. פַּעַם הוּא שָׁאַל אוֹתוֹ אֵיךְ זָכָה לְכָל הָעֹשֶׁר הַגָּדוֹל הַזֶּה? וְהַלָּה סִפֵּר:
לִפְנֵי כַּמָּה עֲשָׂרוֹת שָׁנִים הָיוּ לִי מָאתַיִם אֶלֶף דּוֹלָר, סְכוּם גָּדוֹל בְּאוֹתָם הַיָּמִים. חִפַּשְׂתִּי הֵיכָן לְהַשְׁקִיעַ אוֹתָם. פָּנִיתִי לְסוֹחֵר גָּדוֹל בַּבּוּרְסָה, גַּם הוּא חָסִיד גּוּר, וְהוּא הִצִּיעַ לִי אַרְבַּע מְנָיוֹת, מֵעֲנָפִים שׁוֹנִים, שֶׁעַל פִּי הַתַּחֲזִית צָפוּי לָהֶן עָתִיד גָּדוֹל: נֶפְט, גַּז, נַדְל"ן וּמַחְשְׁבִים.
הֵשַׁבְתִּי לוֹ: "אֲנִי חָסִיד גּוּר כָּמוֹךָ. כְּיָדוּעַ לְךָ אֲנַחְנוּ אֵינֶנּוּ עוֹשִׂים שׁוּם דָּבָר בְּלִי לִשְׁאֹל אֶת הָרַבִּי, הָאֲדְמוֹ"ר הַ'בֵּית יִשְׂרָאֵל' [זַצַ"ל]. נָסַעְתִּי מִבֶּלְגְיָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שָׁאַלְתִּי אֶת הָאֲדְמוֹ"ר. וְהוּא הֵשִׁיב לִי: בְּשִׁתַּיִם מִן הַמָּנָיוֹת אַל תִּגַּע, וּמֵהַשְּׁתַּיִם הָאֲחֵרוֹת אַתָּה יָכוֹל לְקַחַת".
שַׁבְתִּי לְבֶּלְגְיָה וְהוֹרֵיתִי לַסּוֹחֵר לִקְנוֹת - בְּכָל הַסְּכוּם - מְנָיָה אַחַת, מִתּוֹךְ הַשְּׁתַּיִם שֶׁהָרַבִּי אִשֵּׁר לִי, זוֹ שֶׁהָיְתָה לִי תְּחוּשַׁת בֶּטֶן שֶׁתָּנִיב תְּשׁוּאָה גְּבוֹהָה יוֹתֵר מִתּוֹךְ הַשְּׁתַּיִם. מַה שֶּׁקָּרָה בְּפוֹעַל הָיָה, שֶׁהַסּוֹחֵר רִמָּה אוֹתִי וְקָנָה לִי אֶת הַמְּנָיָה הַשְּׁנִיָּה.
הַמְּנָיָה הָרִאשׁוֹנָה, זוֹ שֶׁהוֹרֵיתִי לוֹ לִקְנוֹת, טִפְּסָה לָרָקִיעַ, לוּ הָיִיתִי קוֹנֶה אוֹתָהּ הָיִיתִי מַרְוִיחַ מֵאתַיִם וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף דּוֹלָר! וְהַמְּנָיָה הַשְּׁנִיָּה, זוֹ שֶׁקָּנָה, נָפְלָה עָמֹק וְכִמְעַט הִתְרַסְּקָה. שָׁוְוִי הִגִּיעַ בְּסַךְ הַכֹּל לְשִׁשָּׁה-עָשָׂר אֶלֶף דּוֹלָר! בָּאתִי אֵלָיו בִּטְעָנוֹת קָשׁוֹת, אוּלָם לְמַעֲשֶׂה לֹא הָיָה לִי הַרְבֵּה מַה לַּעֲשׂוֹת. מִכַּיָּוָן שֶׁסָּמַכְתִּי עָלָיו - לֹא כָּתַבְתִּי אִתּוֹ שׁוּם מִסְמָךְ. לֹא נוֹתַר לִי אֶלָּא לְהִשָּׁאֵר עִם הַכַּעַס הָאָצוּר בַּלֵּב עַל אוֹתוֹ נוֹכֵל.
פַּעַם אַחַת, כְּשֶׁהִגַּעְתִּי לָאָרֶץ וְהִתְפַּלַּלְתִּי בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, רָאִיתִי שָׁגָם הַסּוֹחֵר הַזֶּה נוֹכֵחַ בְּמָקוֹם. בְּקִרְיַאת הַתּוֹרָה הֶעֱלוּ אוֹתוֹ לַתּוֹרָה, עָשׂוּ לוֹ "מִי שֶׁבֵּרַךְ" גָּדוֹל, וְלִבִּי בָּעַר בְּקִרְבִּי. נִגַּשְׁתִּי לַגַּבַּאי וְכִמְעַט שֶׁהִתְחַלְתִּי לִצְעֹק בַּפַּרְהֶסְיָה: "אָדָם זֶה הוּא נוֹכֵל! הוּא גָּנַב אֶת כַּסְפִּי! אֵיךְ אַתֶּם מְעִזִּים לְכַבֵּד אָדָם כָּזֶה וּלְהַעֲלוֹתוֹ לַתּוֹרָה?".
הַגַּבַּאי הִבְחִין בְּסַעֲרַת רִגְשׁוֹתַי, וְהִסְפִּיק לִלְחֹשׁ לִי בְּאָזְנַי: "בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ, אַל תַּעֲשֶׂה בְּלַאגָן. תְּבַנֵּס לָאֲדְמוֹ"ר וּתְדַבֵּר אִתּוֹ". וְכָךְ עָשִׂיתִי, אֶלָּא שֶׁהָאֲדְמוֹ"ר אָמַר לִי שֶׁמֵּאַחַר שֶׁהוּא אֵינֶנּוּ מַרְגִּישׁ טוֹב, הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְטַפֵּל בָּזֶה עַכְשָׁיו, אוּלָם הִבְטִיחַ שֶׁבַּשִּׁישׁ בְּלֵיל שַׁבָּת הוּא יְדַבֵּר אִתִּי מַה לַּעֲשׂוֹת.
פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ הָיְתָה פָּרָשַׁת וַיִּשְׁלַח. בַּשִּׁישׁ פָּתַח הָאֲדְמוֹ"ר עִם שְׁתֵּי שְׁאֵלוֹת. שְׁאֵלָה רִאשׁוֹנָה: יַעֲקֹב מְסַפֵּר לְעֵשָׂו: "עִם לָבָן גַּרְתִּי". מָה הַחִדּוּשׁ? וְכִי עֵשָׂו לֹא יָדַע שֶׁיַּעֲקֹב שָׁהָה בְּבֵיתוֹ שֶׁל לָבָן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה? שְׁאֵלָה שְׁנִיָּה: יַעֲקֹב מוֹסִיף וּמְסַפֵּר לוֹ: "וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה". הַדָּבָר תָּמוּהַּ, הֲרֵי יַעֲקֹב יוֹדֵעַ שֶׁעֵשָׂו כּוֹעֵס עָלָיו עַל שֶׁלָּקַח לוֹ אֶת הַבְּרָכוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, מַדּוּעַ הוּא שׁוֹפֵךְ שֶׁמֶן לַמְּדוּרָה, וּמְסַפֵּר לוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַרְבֵּה צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה? שֶׁיְּסַפֵּר לוֹ שֶׁהוּא לוֹמֵד כָּל הַיּוֹם, יוֹדֵעַ רַמְבַּ"ם וְרַשְׁבָּ"א - זֶה לֹא מְעַנְיֵן אוֹתוֹ...
אֲבָל לָמָּה לְגָרוֹת אוֹתוֹ וּלְסַפֵּר לוֹ עַל הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ? אֶלָּא, בֵּאֵר ה"בֵּית יִשְׂרָאֵל": לָבָן הָיָה הֲרֵי רֹאשׁ הָרַמָּאִים בָּעוֹלָם. לֹא הָיָה אֶחָד שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ בְּשָׁלוֹם. אֲפִלּוּ אֶת הַחֲתֻנּוֹת שֶׁל בְּנוֹתָיו הוּא לֹא עָשָׂה עַל חֶשְׁבּוֹנוֹ אֶלָּא עַל חֶשְׁבּוֹן בְּנֵי הָעִיר...
אוֹמֵר יַעֲקֹב לְעֵשָׂו: הִנֵּה יָצָאתִי מֵרֹאשׁ הָרַמָּאִים עִם שׁוֹר וַחֲמוֹר, עֶבֶד וְשִׁפְחָה, אַתָּה יוֹדֵעַ לָמָּה? כִּי "וַיְהִי לִי"! הַכֶּסֶף שֶׁלִּי הוּא שֶׁלִּי! הוּא כֶּסֶף כָּשֵׁר שֶׁאֵין עָלָיו שְׁאֵלוֹת. כְּשֶׁיֵּשׁ כֶּסֶף כָּזֶה - אַף רַמַּאי לֹא יָכוֹל לְקַחְתּוֹ מִמֶּנִּי.
סִיֵּם הָרַבִּי וְאָמַר: וְאִם אַתָּה רוֹאֶה שֶׁרַמַּאי הִצְלִיחַ לְהוֹצִיא מִמִּישֶׁהוּ אֶת כַּסְפּוֹ - כְּכָל הַנִּרְאֶה הָיָה זֶה כֶּסֶף לֹא מַסְפִּיק כָּשֵׁר, כְּכָל הַנִּרְאֶה הָיָה חָסֵר בְּ'וַיְהִי לִי'...
הֶחָסִיד שָׁמַע אֶת דִּבְרֵי הָרַבִּי וְקָלַט הֵיטֵב אֶת מַשְׁמָעוּתָם: עָלָיו לִבְדֹּק אֶת כָּל חֶשְׁבּוֹנוֹתָיו!
הוּא נָסַע בַּחֲזָרָה לְבֶּלְגְיָה, עֵין הֵיטֵב בְּחֶשְׁבּוֹנוֹתָיו, וּלְכָל מִי שֶׁיָּכוֹל הָיָה לִהְיוֹת אֵיזוֹשֶׁהִי סֶרֶף שֶׁל תְּבִיעָה עָלָיו - שִׂלֵּם עַד הַגְּרוֹשׁ הָאַחֲרוֹן.
"בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר" - סִיֵּם הַגְּבִיר אֶת הַסִּפּוּר שֶׁסִּפֵּר לְרֹאשׁ הַכּוֹלֵל - "הַמְּנָיָה שֶׁלִּי זִנְּקָה, וְשָׁוְוִיהָ עָמַד עַל שְׁמוֹנָה מֵאוֹת אֶלֶף דּוֹלָר! מֵהַכֶּסֶף הַזֶּה עָשִׂיתִי בִּיזְנֶעס וְכָךְ הִתְעַשַּׁרְתִּי".
הַמַּתְכּוֹן לַעֲשִׁירוּת - "וַיְהִי לִי". כֶּסֶף כָּשֵׁר.

(רַבִּי גּוֹאֵל אֶלְקָרִיף שְׁלִיט"א- נאה דורש)

מִנְחָה מֵהַצֹּאן שֶׁנּוֹלַד מֵהַתַּחְבּוּלוֹת נֶגֶד לָבָן

לְהַפְקֵד מִמָּמוֹן שֶׁבָּא בְּתַחְבּוּלוֹת

וַיִּקַּח מִן הַבָּא בְיָדוֹ מִנְחָה לְעֵשָׂו אָחִיו (לב, יד)

יֵשׁ לְהָבִין, מָה הַכַּוָּנָה בַּמִּלִּים "מִן הַבָּא בְיָדוֹ"? וְעַיֵּן רַשִׁ"י שֶׁהֵבִיא כַּמָּה פֵּרוּשִׁים בָּזֶה.
אֶפְשָׁר לְהוֹסִיף וּלְבָאֵר, שֶׁבְּמֶשֶׁךְ כָּל זְמַן שְׁהוּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב בְּבֵית לָבָן, הֶחְלִיף הַלָּה אֶת מַשְׂכֻּרְתּוֹ עֲשָׂרֶת מוֹנִים, מֵאָה פְּעָמִים. מֵעֲקֻדִּים לִנְקֻדִּים וּמִנְּקֻדִּים לַעֲקֻדִּים.
יַעֲקֹב אָבִינוּ נָקַט בְּתַחְבּוּלוֹת שׁוֹנוֹת, בְּדֶרֶךְ שֶׁל "עִם עִקֵּשׁ תִּתְפַּל" (שְׁמוּאֵל ב כב, כז), בֵּינֵיהֶן פְּצוּל הַפְּצָלוֹת בַּמַּקְלוֹת וְעוֹד, עַל מְנָת שֶׁלָּבָן לֹא יַצְלִיחַ לְנַשְּׁלוֹ מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ.
מִכָּל מָקוֹם, יַעֲקֹב אָבִינוּ, אִישׁ הָאֱמֶת, הִרְגִּישׁ סְלִידָה מִכָּל אוֹתוֹ צֹאן שֶׁנּוֹלַד לוֹ מִכֹּחַ הַתַּחְבּוּלוֹת שֶׁעָשָׂה, וְהָיָה מְעֻנְיָן לְהַפְקֵד מִמֶּנּוּ.
כְּשֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁהָיָה עָלָיו לָתֵת מִנְחָה לְעֵשָׂו - נָתַן לוֹ מֵהַצֹּאן הַזֶּה!
זֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב: "וַיִּקַּח מִן הַבָּא בְיָדוֹ" - מֵאוֹתוֹ צֹאן שֶׁנּוֹלְדוּ עַל יְדֵי הַתַּחְבּוּלוֹת שֶׁעָשָׂה בְּיָדוֹ, אֶת אֵלּוּ שָׁלַח יַעֲקֹב "מִנְחָה לְעֵשָׂו אָחִיו".

(רבי ראובן אלבז שליט"א - משכני אחריך)

חֲשָׁשׁוֹ שֶׁל עֵשָׂו מִקַּבָּלַת הַדּוֹרוֹן

וַיֹּאמֶר עֵשָׂו יֶשׁ לִי רָב אָחִי יְהִי לְךָ אֲשֶׁר לָךְ (לג, ט)

יֵשׁ לְהָבִין, לְהֵיכָן נֶעֶלְמָה לְפֶתַע פִּתְאוֹם תַּאֲוַת הַמָּמוֹן שֶׁהָיְתָה לְעֵשָׂו? מַה פִּתְאֹם מוּכָן לְוַותֵּר הוּא עַל כָּזוֹ מִנְחָה גְּדוֹלָה שֶׁל חֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים בְּהֵמוֹת?
מְבָאֵר רַבִּי אֶלִיעֶזֶר רַבִּינוֹבִיץ בְּסִפְרוֹ "בֶּרֶם חֶמֶד":
עֵשָׂו אָמַר לְעַצְמוֹ: אֲנִי מַכִּיר אֶת יַעֲקֹב הַזֶּה. הוּא מְתֻחְכָּם מְאֹד. אִם עַל מָנָה שֶׁל נְזִיד עֲדָשִׁים שָׁנָתַן לִי הוּא דָּרַשׁ כִּתְמוּרָה אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת, עַל מִנְחָה כָּזֹאת שֶׁל חֲמֵשׁ מֵאוֹת חֲמִשִּׁים בְּהֵמוֹת - מִי יוֹדֵעַ מַה הוּא זוֹמֵם לִטּוֹל מִמֶּנִּי. לָכֵן אָמַר: "יֶשׁ לִי רָב אָחִי, יְהִי לְךָ אֲשֶׁר לָךְ", אֲנִי כְּבָר נִכְוֵיתִי מִמְּךָ. לֹא רוֹצֶה מִמְּךָ מַתָּנוֹת. מוֹחֵל טוֹבוֹת.
עַל זֶה הֵשִׁיבוֹ יַעֲקֹב: "עַל כֵּן רָאִיתִי פָנֶיךָ כִּרְאֹת פְּנֵי אֱלֹקִים וַתִּרְצֵנִי". פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י, שָׁרָמַז לוֹ עַל כָּךְ שֶׁרָאָה אֶת הַשַּׂר שֶׁלּוֹ.
מַה הִבְטִיחַ לוֹ הַשַּׂר שֶׁל עֵשָׂו? - "לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹקִים וְעִם אֲנָשִׁים וַתּוּכָל". פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י: "לֹא יֵאָמֵר עוֹד שֶׁהַבְּרָכוֹת בָּאוּ לְךָ בְּעָקְבָה וּבְרַמְיָה, כִּי אִם בְּשָׂרָה וּבְגִלּוּי פָּנִים". הֲוֵה אוֹמֵר: אִם עַד עַכְשָׁיו הָיִיתִי צָרִיךְ לָבוֹא מֵהַדֶּלֶת הָאֲחוֹרִית וְלָקַחַת דְּבָרִים בְּמִרְמָה, לֹא עוֹד! מֵהַיּוֹם כָּל מַה שֶּׁאֲנִי צָרִיךְ לְקַבֵּל - אֲנִי מְקַבֵּל מֵהַדֶּלֶת הָרָאשִׁית, בְּלִי הַעֲרָמוֹת, בְּצוּרָה רִשְׁמִית. שׁוּם דָּבָר לֹא מִתַּחַת הַשֻּׁלְחָן.
מַמִּילָא אֵין לְךָ צֹרֶךְ לַחְשֹׁשׁ שֶׁאֲנִי נוֹתֵן לְךָ אֶת הַמְּנָחָה, כִּי רְצוֹנִי 'לְסַדֵּר' אוֹתְךָ... מַה שֶּׁמַּגִּיעַ לִי לָקַחַת אֲנִי מְקַבֵּל הַיּוֹם בְּצוּרָה רִשְׁמִית, בְּלִי צֹרֶךְ בְּהַעֲרָמוֹת.

(רַבִּי אֲלִיָּהוּ דִּיסְקִין שְׁלִיט"א)